

بیبلیودیورسیتی

از ویکی‌پدیا، دانشنامه‌ آزاد

بیبلیودیورسیتی (به انگلیسی: **Bibliodiversity**)، کاربرد چندگونگی فرهنگی در نوشتن و صنعت چاپ است. این مفهوم احتمالاً در آمریکای لاتین پدید آمده و در سالهای دهه ۱۹۹۰ در دنیای فرانسوی و اسپانیایی گسترده شده است. امروزه این مفهوم به تناوب توسط ناشران مستقل، نویسندگان و سازمانهای غیر دولتی مروج و طرفدار چندگونگی فرهنگی استفاده می‌شود. همچنین "بیبلیودیورسیتی" نام یک ژورنال دانشگاهی است. روز ۲۱ سپتامبر توسط ناشران مستقل به عنوان "روز بیبلیودیورسیتی" نامگذاری شده است. (۱)

محتویات

۱- خاستگاه و پراکندگی

۲- تعریف

۳- چالشهای کنونی

۴- استفاده و پیشرفت مفهوم

۵- نقل قول (گفتاورد)

۶- یادداشتهای و منابع

۷- همچنین ببینید :

۱.۷- مقالات مرتبط (به زبان فرانسوی)

۸- پیوندها

مفهوم – خاستگاه و پراکندگی

این که دقیقاً چه کسی واژه **بیبلیودیورسیداد** را پدید آورد، مشخص نیست. اما بی شک این واژه ابتدا در زبان اسپانیایی به کار رفته است. گروهی از ناشران شیلی مدعی هستند که برای نخستین بار این واژه را به هنگام تأسیس جامعه مستقل ناشران شیلی در اواخر دهه ۱۹۹۰ به کار برده‌اند. به نظر می‌رسد نشر ریل ادیتورس (RIL Editores) نقش محوری در پدید

آوردن این واژه داشته است. اما این ادعا گاهی از سوی ناشران اسپانیایی مورد مناقشه قرار گرفته است، به طور مشخص سوی گروه "بیبلیودیورسیداد" (Bibliodiversidad) در مادرید که معتقدند این واژه را خود پدید آورده اند. بهر حال تا امروز هیچ کدام از این دو فرضیه توسط اسناد و مدارک چاپ شده که حاوی تاریخ چاپ برای تأیید مدعا باشند، به اثبات نرسیده است.

در سال ۱۹۹۹ مسولین موسسه "کتابخانه میان فرهنگی برای آینده" (Bibliothèque Interculturelle pour le Futur) ، که برنامه ای است ایجاد شده توسط بنیاد شارل لئوپولد (Charles Léopold Mayer Foundation) و توسط میشل ساکونت (Michel Sauquet) و اتین گالوانت (Étienne Galliard) اداره می شود، کنفرانسی را شهر گیجون در اسپانیا برگزار کردند و در این کنفرانس برای اولین بار با این اصطلاح در زبان اسپانیایی مواجه شدند.

در ماه می سال ۲۰۰۲، اتحادیه بین المللی ناشران مستقل (۲) اعلام موجودیت کرد و این واژه توسط بنیانگذاران این سازمان مورد استفاده قرار گرفت.

از این زمان به بعد، اتحادیه ناشران مستقل نقش عمده ای در ترویج و اشاعه این اصطلاح بر عهده داشته است، به خصوص از طریق استفاده در تمامی ارتباطات و مکاتبات و از طریق اجلاسهای بین المللی این سازمان (برای رهنمائی به بیانیه های داکار در سال ۲۰۰۳، گوالداجاره در سال ۲۰۰۵ و پاریس در سال ۲۰۰۷ رجوع نمائید). اتحادیه ناشران به مقبولیت بین المللی و گسترش سریع این اصطلاح در جهان فرانسوی زبان کمک کرده است. بیبلیودیورسیتی در جهان انگلیسی زبان نیز گسترده شده است.

تعریف

بیبلیودیورسیتی با مشابهت به پژوهاک آوانی واژه "تنوع زیستی" (به انگلیسی: Biodiversity) اشاره به نیاز به گوناگونی انتشارات در دسترس، در یک محیط اجتماعی دارد. فرانسوا بنهامو (Françoise Benhamou)، متخصص فرانسوی اقتصاد هنر و ادبیات، در سخنرانی خود در مجمع بین المللی ناشرین مستقل (Assises Internationales de l'Édition Indépendante) این اصطلاح را چنین تعریف می کند: "در تنوع زیستی (بیبودیورسیتی Biodiversity)، گوناگونی به سادگی به تعداد گونه های جانوری اشاره می کند، در دنیای کتاب این گوناگونی، تعداد عناوین کتاب است. این تعریف البته همچنان نارسا است که بعداً به آن باز می گردیم. عامل دوم برجسته در مفهوم تنوع زیستی (Biodiversity)، تعادل است؛ تعادل میان گونه های جانوری. اگر به تعادل در مفهوم بیبودیورسیتی نگاه کنیم، پی می بریم که این ایده به شدت ساده ای اشاره دارد که اگر شما چندین گونه جانوری دارید که تعداد بعضی از آنها بسیار زیاد است و بعضی دیگر کمیاب هستند، آنها که تعدادشان زیادت است بر گونه کمیاب غلبه می کنند و یا آنها را می بلعند. این اتفاق در جهان کتاب هم می افتد، جایی که نگرانی غلبه و چیرگی محصولات پرفروش و تجاری (بلاک باستر Blockbuster) بر قفسه های سوپرمارکتها و بالاتر از آن در ویتترین کتابفروشیها است که باعث نادیده شدن و کنار رفتن محصولاتی که اشاعه آن سخت تر است می شود." (۳)

امروز بیلبودیسیتی از سوی تولید بیش از حد و تمرکز سرمایه‌گذاری در معرض تهدید است. این امر باعث تفوق تعداد معدودی از گروه‌های انتشاراتی و گسترش سودمحوری می‌شود. افزایش تمرکز بر سوددهی، به تبع باعث تشدید وسوسه تغییر قوانین ویرایشی می‌شود. همین‌طور به منظور تضمین سرمایه‌سهم‌دارانی که ممکن است با صنعت چاپ (چه از لحاظ فکری و چه از لحاظ جغرافیائی) فاصله داشته باشند، تولیدات در جهت بالابردن پتانسیل تجاری باز سنجیده می‌شوند و در بعضی مواقع نتیجه این امر از عدم توازن رنج می‌برد. وقتی به طرز گسترده‌ای منطق بازرگانی بر ماجراجوئی روشنفکرانه غلبه پیدا کند ناشران بی‌پروا از قانون عرصه و تقاضای اقتصادی پیروی می‌کنند و این باعث تخریب نقش ناشران در تدارک و انگیزش ایده‌های جدید می‌شود (با ارائه متونی چالش‌برانگیز، غیر متعارف و نو آورانه). این امر را که مانند سوبیه افراطی مفهوم تنوع زیستی است، می‌توانیم توجه انحصاری به پرفروش شدن (bestsellerisation) در عرصه انتشارات نام ببریم.

ناشران مستقل با توجه به افزایش تخصصی شدن دنیای نشر و حاکم شدن سودمحوری بر آن و گرایش آن به سمت چگونگی پرفروش کردن محصولات (bestsellerisation)، بیش از هر زمانی نقشی را ایفا می‌کنند که در اکثر مواقع توسط شرکت‌های عظیم مورد غفلت قرار گرفته است. این نقش آنها را به بازیگران اصلی و کلیدی اصطلاح بیلبوگرافی تبدیل کرده است. آنها کاشفان اصلی استعداد‌های جدید هستند، در زمینه‌های فرهنگی دست به ریسک کردن می‌زنند و مروج نویسندگان و ناشر نوشته‌های آینده هستند. این نقش مهم اجتماعی توسط گروه‌های نشر کلان نیز به رسمیت شناخته شده است، این گروه‌ها خود اغلب در میان نوشته‌های به چاپ رسیده توسط ناشران مستقل به دنبال نویسندگان جدید و در شرف شناخته شدن در جامعه، می‌گردند.

در اواخر سال ۲۰۰۵ کشورهای عضو سازمان یونسکو با به رسمیت شناختن حق بنیادین دفاع و ترویج بخش‌های فرهنگی - در مقابل یکسان‌سازی فرهنگی که در آن زمان به نظر می‌رسید هدف سازمان تجارت جهانی است - کنوانسیون حمایت و ارتقای تجلی‌های چندگانگی فرهنگی را به تصویب رساندند. لذا تحت عنوان تنوع و چندگانگی فرهنگی در دنیای کتاب می‌توان اقدامات منسجمی در حمایت از بیلبودیسیتی انجام داد.

چالش‌های کنونی

در حالیکه به نظر می‌رسد پیشرفت‌هایی در زمینه حمایت از محصولات فرهنگی محلی به واسطه حمایت دولتهائی که خواهان ایجاد و تواناسازی محیط مناسب برای توسعه صنایع فرهنگی شان هستند، حاصل شده است، تصمیم‌گیرندگان به طور بالقوه خواهان عمل کردن در این زمینه هستند. لذا به نظر می‌رسد دست یافتن به شاخصه‌هایی برای نوعی ارزیابی بیلبودیسیتی با داده‌های کمی و کیفی نیازی فوری است.

علاوه بر این انقلاب دیجیتالی و به تبع دگرگون شدن دنیای کتاب، چه از لحاظ تأثیر بر قالب متون و چه از لحاظ بازاریابی، می‌تواند تأثیر اساسی بر اصطلاح بیلبو دیورستی داشته باشد. از میان رفتن جنبه فیزیکی کتاب و گسترش امکان ارتباط مجازی با مخاطبین/خریداران/خوانندگان (برای مثال از طریق بازاریابی اینترنتی) احتمالاً متضمن این است که به نسبت به

گذشته ناشران مستقل و ناشران در بازارهای جدید پتانسیل رشد بیشتری دارند. از سوی دیگر تسخیر این بازارهای نوظهور (که از لحاظ اقتصادی هنوز به اثبات نرسیده است) توسط بازیگران جدید - پلتفرمهای فروش آنلاین، طراحان و تولیدکنندگان تجهیزات تکنولوژی ارتباطات و غیره- حاکی از آن است که سیستم نشر محصولات با توجه به امکانات جدید رشد می کند بدون آنکه بیبلیودیورسیتی همگام با آن اشاعه پیدا کند.

استفاده و ترویج مفهوم

سازمانهای بین المللی مختلفی مانند یونسکو (Unesco) و اتحادیه لاتین (Latin Union) و همچنین شرکتهای فرهنگی و انتشاراتی سهامی مختلفی مانند انجمن بین المللی کتابفروشان فرانسوی زبان (Association Internationale des Libraires Francophones)، اتحادیه ناشران مستقل (Alliance des Éditeurs Indépendants) و انجمنهای نشر مستقل گوناگونی مانند (AEMI در مکزیک، EDIN در شیلی، EDINAR در آرژانتین، FIDARE در ایتالیا، LIBRE در برزیل و غیره) در تولید و ترویج بیبلیودیورسیتی از طریق سمپوزیمها، جلسات (۴) و بیانیه ها (۵) فعال هستند.

کتاب مرجعی درباره بیبلیودیورسیتی در سال ۲۰۰۶ به چاپ رسیده است. (۶)

در سال ۲۰۰۶ پیرو نامه ای خطاب به نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری در فرانسه، روزنامه لوموند از چندین شاخصه پیشنهادی برای ترویج بیبلیودیورسیتی استفاده کرد. (۷)

در سال ۲۰۱۰ بعضی از ناشران اسپانیایی زبان کشورهای آمریکای لاتین روز بیبلیودیورسیتی ("[El Día B](#)") را مقارن با ۲۱ سپتامبر پایه گذاری کردند.

پارلمان نویسندگان اروپا ([The European Writers' Parliament](#)) در بیانیه استانبول که در نوامبر سال ۲۰۱۰ منتشر شد به بیبلیودیورسیتی اشاره می کند و اذعان می دارد: "سیاستها باید در جهت جلوگیری از همگون سازی بیان و در جهت ترویج بیبلیودیورسیتی باشد". (۸)

اولین شماره مجله بین المللی بیبلیودیورسیتی در ماه ژانویه سال ۲۰۱۱ توسط اتحادیه ناشرین مستقل و دابل پانتکچواپشن ([Double Punctuation](#)) انتشار یافت. (۹)

نقل قول (گفتاورد)

فرانسو ریویرا، معاون مدیرکل فرهنگی یونسکو، در سخنرانی خود در افتتاحیه اجلاس نشر مستقل در ماه جولای سال ۲۰۰۷ در پاریس ([Assises Internationales de l'Édition Indépendante](#)): "همانطور که یونسکو به دنبال تاکید

بر نقش متممی و تکمیلی تنوع در عرصه فرهنگ و تنوع زیستی است، همچنین بر تنوع و گوناگونی بیان و محتوا در بازار بین المللی کتاب نظارت می کند ، به عبارت دیگر از نزدیک به آنچه بعضی "بیبلیودیورسیتی" می نامند نظارت می کند، و از آن ای که به طور گسترده ای پذیرفته شده و در آستانه ورود به عرصه استفاده عمومی است."

سگولن رویال، رئیس شورای منطقه پواتو شارانت در پاریس ، در ۲۸ ماه ژانویه سال ۲۰۰۸: "بیبلیودیورسیتی ای که ما از آن دفاع می کنیم، یک بیبلیودیورسیتی در دسترس همگان و عمومی، از فرصتهای برابر برای تحصیل و دسترسی به دانش حمایت و پشتیبانی می کند."

یادداشتها و منابع

1. [^] Turchetto, Matteo; Viklund, Andreas. ["Join the B Day"](#). Retrieved 26 July 2011.
2. [^] ["Presentation of the International Alliance of Independent Publishers"](#). Retrieved July 25 2011.
3. [^] Françoise, Benhamou (07 October 2009). ["Les Assises et leurs suites. Comptes rendus des Assises internationales de l'édition indépendante et programme prévisionnel d'action 2008-2009 de l'Alliance des éditeurs indépendants"](#)(in French). International Alliance of Independent Publishers. pp. 28-29. Retrieved 26 July 2011.
4. [^] Guadalajara (2005) and Paris (2007), sponsored by UNESCO
5. [^] Dakar Declaration (2003), Guadalajara Declaration (2005) and Paris Declaration (2007)
6. [^] Group publication (2006) (in French). *Des paroles et des actes pour la biodiversité*. Paris: International Alliance of Independent Publishers. pp. 288. ISBN 978-2-9519747-3-9.
7. [^] Beuve-Mery, Alain (April 6, 2007). ["Quelques idées pour le prochain gouvernement \(Some ideas for the next government\)"](#)(in French). *Le Monde* (Paris). Retrieved July 25, 2011.
8. [^] The European Writers' Parliament (27 November 2010). ["Declaration of Istambul 2010"](#). Retrieved 09 September 2011.
9. [^] Françoise, Rivière (07 October 2009). ["Les Assises et leurs suites. Comptes rendus des Assises internationales de l'édition indépendante et programme prévisionnel d'action 2008-2009 de l'Alliance des éditeurs indépendants"](#)(in French). International Alliance of Independent Publishers. p. 82. Retrieved 26 July 2011.

10. △ Royal, Ségolène (28 January 2008). "[Signature des chartes Lire en Poitou-Charentes](#)"(in French). Retrieved 26 July 2011.

۷. همچنین :

۱، ۷ – مقالات مرتبط (فرانسوی)

- [Livres équitables \(Fairtrade books\)](#)
- [Éditeurs indépendants \(independent publishers\)](#)
- [Bibliodiversité](#)(in French)

۸. پیوندها و منابع دیگر

- Trois Espaces Linguistiques: Organisation Internationale de la Francophonie (organisation of French-speaking countries), *Latin Union, CPLP (Community of Portuguese Language Countries), Organisation of Ibero-American States[(article on independent publishers in the Latin world; French only)]
- [International Alliance of Independent Publishers](#)
- [Website of the international journal "Bibliodiversity"](#)
- [El Día de la Bibliodiversidad, "El Día B"](#)
- [The European Writers' Parliament, Declaration of Istanbul 2010](#)